

DOI: <https://doi.org/10.32782/ecovis/2023-1-17>
UDC 338.43:634:502.131.1:330.34

Баштанник Тарас Петрович

здобувач,

Східноєвропейський університет імені Рауфа Аблязова

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-9682-7269>

ЕВОЛЮЦІЯ НАУКОВИХ ПОГЛЯДІВ НА СТАЛИЙ РОЗВИТОК ПЛОДОВО-ЯГІДНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ

У статті досліджено еволюцію наукових підходів до розвитку плодово-ягідної галузі в умовах змін в галузях аграрного сектору економіки та формування концепції сталого розвитку. Обґрунтовано, що плодово-ягідна галузь є елементом аграрного сектору України, який забезпечує виробництво значної частки плодоовочевої продукції, сприяє зайнятості населення на сільських територіях і формує передумови для розвитку переробної промисловості й експортного потенціалу держави. Визначено, що сучасні виклики, зумовлені воєнними діями, пошкодженням виробничої інфраструктури та скороченням площ багаторічних насаджень, актуалізують необхідність наукового осмислення процесів післявоєнного відновлення галузі. На основі узагальнення наукових джерел і системного аналізу розвитку галузі виокремлено основні етапи еволюції наукових підходів до її розвитку, зокрема традиційний етап виробничо-агрономічний, формування концепції сталого розвитку, ринкової трансформації, інноваційно-інтеграційний і післявоєнний трансформаційний етап. Показано, що аналіз наукового дискурсу відображає поступовий перехід від домінування виробничо-технологічної парадигми до комплексного міждисциплінарного підходу, який поєднує економічні, екологічні, інноваційні та соціальні аспекти функціонування галузей. Доведено, що в сучасних умовах розвитку аграрного сектору першочерговою є інтеграція принципів сталого розвитку, зокрема раціонального використання природних ресурсів, розвитку органічного виробництва та формування ланцюгів доданої вартості. Обґрунтовано, що післявоєнний період сформує нову парадигму розвитку плодово-ягідної галузі, в межах якої пріоритетами стають відновлення виробничої інфраструктури, інноваційна модернізація виробництва, розвиток агропродовольчих кластерів та інтеграція у європейські ринки продовольства. Зроблено висновок, що плодово-ягідна галузь буде базовою у післявоєнному відновленні економіки України, забезпечуючи економічне зростання, розвиток сільських територій та зміцнення продовольчої безпеки держави.

Ключові слова: сталий розвиток, плодово-ягідна галузь, макрофінансова нестабільність, садівництво та ягідництво, фінансові ризики, післявоєнне відновлення, регулювання, циркулярна економіка, трансформація.

Taras Bashtannyk

Postgraduate Student,

Rauf Ablyazov East European University

EVOLUTION OF SCIENTIFIC PERSPECTIVES ON THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE FRUIT AND BERRY SECTOR IN THE CONTEXT OF POST-WAR ECONOMIC RECOVERY

The article examines the evolution of scientific approaches to the development of the fruit and berry sector in the context of the transformation of the agricultural economy and the formation of a modern paradigm of sustainable development. It is substantiated that the fruit and berry sector traditionally plays an important role in the structure of Ukraine's agricultural sector, as it ensures the production of a significant share of fruit and vegetable products, contributes to employment in rural areas, creates added value within agri-food value chains, and provides conditions for the development of the processing industry and the country's export potential. In the context of current global economic and environmental transformations, the concept of sustainable development is gaining relevance, as it presupposes the integration of economic efficiency of production, environmental balance of agricultural systems, and the social orientation of rural development. The study pays particular attention to the impact of military actions on Ukraine's agricultural sector. As a result of the research, the main stages in the evolution of scientific approaches to the development of the fruit and berry sector are identified. The first stage, the traditional production and agronomic stage, is characterized by studies focused on increasing the productivity of fruit and berry crops, improving cultivation technologies, and expanding the area of perennial plantations. The second stage is associated with the market transformation of the agricultural economy and a shift in emphasis toward the economic efficiency of production, the development of entrepreneurship, the formation of market infrastructure, and the enhancement of the sector's competitiveness. The third stage, the innovation and integration stage, is characterized by the implementation of modern cultivation technologies, the development of logistics and processing

© Баштанник Т. П., 2023

for fruit and berry products, and the active integration of the sector into global agri-food markets. The further development of scientific thought is associated with the formation of the concept of sustainable development of the agricultural sector, within which the fruit and berry industry is considered a component of environmentally balanced agri-food systems. In this context, particular attention is paid to the rational use of land resources, the development of organic production, the implementation of resource-saving technologies, the adaptation of production to climate change, and the improvement of energy efficiency in agricultural production. It is established that the current stage of sectoral development is characterized by the emergence of a new scientific paradigm addressing the challenges of Ukraine's post-war economic recovery. It is demonstrated that in the post-war period the key directions for the development of the fruit and berry sector may include innovative modernization of production, the development of regional agri-food clusters, increasing the efficiency of resource use, and deepening the integration of Ukraine's agricultural sector into the European economic space. The sector's social role in restoring economic activity in rural areas, creating new jobs, and supporting the development of family farms is also of particular importance. Prospects for further research include the development of modern models for the sustainable development of the fruit and berry sector, combining innovative production technologies, digitalization of the agricultural sector, cluster development, and the principles of the circular economy.

Keywords: sustainable development, fruit and berry sector, macro-financial instability, horticulture and berry production, financial risks, post-war recovery, regulation, circular economy, transformation.

Постановка проблеми. Плодово-ягідна галузь традиційно посідає важливе місце в аграрному секторі України, формує значну частку виробництва плодовоовочевої продукції, забезпечує зайнятість населення на сільських територіях й створює передумови для розвитку переробної промисловості й експортного потенціалу держави. У сучасних умовах глобальних трансформацій аграрної економіки дедалі ширшого значення набуває саме концепція сталого розвитку, яка передбачає поєднання економічної ефективності, екологічної збалансованості та соціальної відповідальності у функціонуванні галузей. Плодово-ягідна галузь не стала винятком і потребує узагальнення та систематизації підходів до власного розвитку. Тому проблематика розвитку плодово-ягідної галузі привертає значну увагу науковців, оскільки поєднує економічні, технологічні та соціально-екологічні аспекти функціонування галузей аграрного сектору економіки. У науковій літературі часто досліджуються питання формування конкурентного середовища ринку плодово-ягідної продукції, інноваційного розвитку галузі, удосконалення механізмів державного регулювання, а також сучасні тенденції розвитку економіки в умовах глобальних викликів і післявоєнного відновлення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідження економічних засад функціонування ринку плодово-ягідної продукції зробили українські науковці. Зокрема, Н. П. Новак досліджує принципи та особливості формування конкурентного середовища ринку садівницької продукції, наголошуючи на важливості ефективної організації збуту та підвищення конкурентоспроможності виробників у межах аграрного ринку [1]. У роботах А. Комендантової та Н. Добрової здійснено комплексний аналіз розвитку ринку плодово-ягідної продукції в Україні, зокрема визначено основні тенденції виробництва, структуру ринку та фактори, що впливають на його динаміку [2].

Питання інноваційно-інвестиційного забезпечення розвитку галузі розглядаються у працях О. Черевка, І. Франів та І. Корпала, які підкреслю-

ють важливість модернізації технологій виробництва, впровадження інновацій та залучення інвестицій для підвищення ефективності функціонування плодово-ягідного сектору в регіонах України [3]. Зі свого боку, І. А. Сало аналізує сучасний стан і тенденції розвитку ринку плодів в Україні, приділяючи особливу увагу змінам у виробництві, споживанні та формуванні ринкової пропозиції [8]. Аналогічні питання висвітлюються у дослідженні Н. П. Матвійчук, де розглянуто основні економічні показники та тенденції розвитку ринку плодово-ягідної продукції України [10]. Важливим напрямом сучасних наукових досліджень є формування ефективних механізмів державного управління та регулювання аграрного сектору. У працях Н. М. Вдовенко розкрито методологічні засади галузевого державного управління в контексті адаптації економіки до вимог Європейського Союзу, що передбачає модернізацію механізмів управління аграрним сектором та гармонізацію регуляторної політики із європейськими стандартами [4]. Подальший розвиток цих ідей представлено у дослідженні, де обґрунтовується необхідність формування нових підходів до регулювання розвитку впливу міжнародної економіки в сільському господарстві, що має важливе значення для післявоєнного відновлення економіки України [5]. У контексті сучасних трансформацій економічних систем науковці також звертають увагу на розвиток соціального капіталу та інноваційних моделей економіки. Зокрема, А. В. Дергач та А. В. Тищенко досліджують еволюцію наукових підходів до механізмів публічного управління розвитком соціального капіталу в громадах та обґрунтовують агротехнологічні рішення регулювання циркулярної та блакитної економіки, що формує нові можливості для сталого розвитку аграрного сектору і унікальних галузей [9]. Важливе значення для підвищення ефективності функціонування садівництва мають питання економічного обліку та управління витратами. У дослідженні В. В. Михальської розглянуто особливості обліку витрат якості продукції в процесі вирощування біологічних активів садівництва, що дозволяє

підвищити ефективність управління виробничими процесами та забезпечити конкурентоспроможність продукції на ринку [6]. Крім наукових досліджень, важливу роль у розвитку підприємництва та підтримці аграрного сектору відіграє державна політика. Зокрема, важливим інструментом стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу в аграрній сфері є програми державної підтримки, зокрема надання мікрогрантів на створення або розвиток власного бізнесу, що регламентується відповідною постановою Кабінету Міністрів України [7].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз наукових джерел свідчить про наявність значного теоретичного та методичного доробку щодо дослідження розвитку плодово-ягідної галузі. Водночас сучасні виклики, пов'язані з макроекономічною нестабільністю, трансформацією аграрних систем і необхідністю післявоєнного відновлення економіки, зумовлюють потребу у подальшому науковому осмисленні еволюції підходів до забезпечення сталого розвитку плодово-ягідної галузі. Саме ці аспекти потребують поглибленого дослідження в умовах формування нової парадигми розвитку аграрного сектору України.

Метою статті є узагальнення та систематизація наукових підходів до трактування сталого розвитку плодово-ягідної галузі, а також визначення напрямів її змін в умовах післявоєнного відновлення економіки України.

Виклад основного матеріалу. Введення воєнного стану в Україні спричинило значні втрати для аграрного сектору економіки, включаючи скорочення площ багаторічних насаджень, пошкодження виробничої інфраструктури, ускладнення доступу до ресурсів. У цьому контексті питання післявоєнного відновлення плодово-ягідної галузі набуває особливої актуальності, оскільки вона має значний потенціал для швидкого відновлення виробництва, розвитку малого та середнього фермерства, створення робочих місць у сільських регіонах.

Разом з тим сучасні підходи до розвитку галузі дедалі більше ґрунтуються на принципах сталості, що включають раціональне використання земельних ресурсів та інтеграцію у глобальні ланцюги постачання продовольства.

Відповідно, наукові підходи до розвитку плодово-ягідної галузі еволюціонували від традиційних моделей інтенсифікації виробництва до комплексних концепцій сталого аграрного розвитку, що враховують економічні, екологічні та соціальні аспекти функціонування аграрних систем. У сучасному науковому дискусії питання сталого розвитку плодово-ягідної галузі розглядається через призму аграрної політики, продовольчої безпеки, інноваційного розвитку, формування регіональних агропродовольчих кластерів та інтеграції у європейські ринки. Водночас потребує подальшого дослідження еволюція наукових підходів до формування моделей сталого

розвитку галузі в умовах післявоєнної трансформації економіки України.

Подана в табл. 1 систематизація етапів еволюції наукових підходів до розвитку плодово-ягідної галузі демонструє поступову трансформацію наукового дискурсу від вузько агрономічного до комплексного міждисциплінарного бачення розвитку галузі. На ранньому, традиційному етапі дослідження зосереджувалися переважно на виробничо-технологічних аспектах садівництва. Основним завданням було підвищення врожайності, удосконалення агротехнічних методів вирощування та селекція нових сортів плодово-ягідних культур. Такий підхід відповідав умовам планової економіки, де показником ефективності виступали обсяги виробництва. З початком ринкових змін у 1990-х роках наукові дослідження поступово зміщуються у бік економічної проблематики. Маємо відзначити, що під увагою наукового аналізу опиняються питання формування ринку плодово-ягідної продукції, ефективності функціонування господарств різних форм власності, розвитку підприємництва та становлення інфраструктури аграрного ринку і визначальна роль галузі на ньому.

Таким чином, відбулася переорієнтація наукових підходів із технологічних аспектів на економічні механізми функціонування плодово-ягідної галузі.

У 2000–2010-х роках формується інноваційно-інтеграційна парадигма розвитку, в межах якої плодово-ягідна галузь розглядається як складова глобальних агропродовольчих ринків. У цей період значна увага приділяється модернізації виробництва, впровадженню інноваційних технологій вирощування, розвитку логістики, переробної індустрії та підвищенню експортного потенціалу галузі. Наукові дослідження починають активно включати питання міжнародної конкурентоспроможності, інтеграції у світові ринки та формування доданої вартості у ланцюгах постачання.

Подальший розвиток наукової думки пов'язаний із формуванням концепції сталого розвитку аграрного сектору. У наукових роботах дедалі більше уваги приділяється екологічним аспектам виробництва, збереженню природних ресурсів, розвитку органічного садівництва. У межах цього підходу економічна ефективність галузі розглядається у взаємозв'язку з екологічною безпекою та соціальним розвитком сільських територій. Після 2022 р. наукова дискусія доповнюється новим виміром, пов'язаним із викликами післявоєнного відновлення економіки. У дослідженнях актуалізуються питання реконструкції виробничої інфраструктури, підвищення сталості агропродовольчих систем, розвитку регіональних кластерів і поглиблення підходів в аспекті інтеграції української плодово-ягідної галузі до європейського ринку. Сучасний етап характеризується поєднанням інноваційної модернізації, регіонального розвитку та інтеграції у міжнародні економічні простори.

Таблиця 1

Етапи еволюції наукових підходів до розвитку плодово-ягідної галузі

Етап розвитку	Часовий період	Характеристика наукових підходів	Пріоритети розвитку галузі
Традиційний (виробничо-агрономічний)	до 1990-х років	Наукові дослідження зосереджувалися переважно на агротехнічних аспектах вирощування плодово-ягідних культур, підвищенні врожайності, селекції сортів і розширенні площ насаджень. Основна увага приділялася технологіям вирощування і забезпеченню стабільності виробництва.	Підвищення врожайності, розширення площ садів і ягідників, удосконалення агротехнологій
Етап ринкової трансформації	1990-ті – 2000-х років	У наукових дослідженнях зростає увага до економічних аспектів функціонування галузі, зокрема ефективності виробництва, формування ринку плодово-ягідної продукції, розвитку фермерських господарств і підприємництва.	Підвищення економічної ефективності, розвиток приватного сектору, формування ринкової інфраструктури
Інноваційно-інтеграційний етап	2000-ті – 2010-ті роки	Формується науковий підхід, що поєднує інноваційний розвиток виробництва, модернізацію технологій вирощування, розвиток логістики, переробки та експорту плодово-ягідної продукції. Активно досліджуються питання конкурентоспроможності галузі на міжнародних ринках.	Інноваційні технології, підвищення конкурентоспроможності, розвиток експорту, інтеграція у глобальні ринки
Етап сталого розвитку	2010-ті – початок 2020-х років	У науковому дискурсі зростає увага до екологічної складової виробництва, раціонального використання природних ресурсів, розвитку органічного садівництва та формування сталих агропродовольчих систем.	Екологізація виробництва, органічне садівництво, збалансований розвиток галузі
Післявоєнний трансформаційний етап	з 2022 року	Наукові дослідження орієнтуються на відновлення виробничої інфраструктури, модернізацію галузі, розвиток регіональних кластерів та інтеграцію у європейські агропродовольчі ринки. Особлива увага приділяється ролі галузі у відновленні економіки та розвитку сільських територій.	Відновлення виробництва, інноваційна модернізація, кластерний розвиток, інтеграція у європейський ринок

Джерело: розроблено автором

Еволюція наукових підходів до розвитку плодово-ягідної галузі відображає поступову зміну економічних, технологічних і соціально-екологічних пріоритетів аграрного виробництва. На ранніх етапах формування галузевої політики та наукових досліджень домінувала парадигма кількісного зростання, яка була спрямована передусім на нарощування обсягів виробництва плодово-ягідної продукції. Основними інструментами такого підходу виступали розширення площ садів і ягідників, інтенсифікація виробництва, підвищення врожайності сортів і використання індустріальних технологій ведення садівництва. У цей період головним показником ефективності галузі вважалося збільшення валового виробництва продукції. У подальшому розвиток наукової думки змістив акценти від виключно виробничих показників до економічної ефективності та конкурентоспроможності плодово-ягідної галузі. Дослідники почали розглядати галузь як складову аграрного ринку, де важливе значення мають продуктивність ресурсів, рентабельність виробництва, інноваційні технології та інтеграція у глобальні ринки. У межах цієї парадигми значна увага приди-

лялася модернізації технологій вирощування, розвитку систем зберігання та переробки плодово-ягідної продукції, формування ефективних ланцюгів доданої вартості та розширення експортного потенціалу. У сучасних умовах, із урахуванням глобальних екологічних викликів, змін клімату та соціально-економічних трансформацій, наукова дискусія дедалі більше орієнтується на парадигму сталого розвитку плодово-ягідної галузі. У межах цього підходу економічні результати діяльності розглядаються у взаємозв'язку з екологічною безпекою агроєкосистем і соціальною рівновагою сільських територій. Це передбачає впровадження ресурсозберігаючих технологій, екологічно орієнтованих методів вирощування, розвиток органічного виробництва, а також підвищення ролі місцевих громад у просуванні сучасних аграрних практик.

Так, трансформація парадигми розвитку плодово-ягідної галузі відображає перехід від моделі екстенсивного зростання до інноваційно-орієнтованої та екологічно збалансованої системи розвитку, у якій поєднуються економічна ефективність, екологічна збалансованість та соціальна відповідальність аграр-

ного виробництва. Такий підхід формує нові наукові та практичні орієнтири для розвитку галузі в умовах післявоєнного відновлення економіки з метою інтеграції у глобальні продовольчі системи (рис. 1).

1. Трансформація парадигми розвитку плодово-ягідної галузі. Наукові підходи до розвитку плодово-ягідної галузі пройшли кілька етапів еволюції. Спочатку домінувала концепція кількісного зростання виробництва, яка базувалася на інтенсифікації садівництва, збільшенні площ насаджень та підвищенні врожайності. Згодом акцент змістився на економічну ефективність і конкурентоспроможність галузі, що включало модернізацію технологій вирощування, розвиток переробки та розширення експортних можливостей. У сучасних умовах науковий дискурс дедалі більше орієнтується на модель сталого розвитку, де економічні результати розглядаються у взаємозв'язку з екологічними та соціальними аспектами функціонування аграрних систем.

2. Післявоєнне відновлення як новий етап розвитку галузі. Введення воєнного стану створило нові умови для функціонування аграрного сектору, що потребує переосмислення традиційних підходів до розвитку плодово-ягідного виробництва. У післявоєнний період галузь може стати одним із драйверів відновлення сільських територій, оскільки садівництво та ягідництво мають високу додану вартість і значний потенціал для розвитку малого та середнього фермерства. Наукова ідея полягає в тому, що післявоєнна трансформація економіки формує нову

модель розвитку галузі, де пріоритетами стають відновлення інфраструктури, диверсифікація виробництва, розвиток кооперації та інтеграція у європейські агропродовольчі ринки.

3. Інноваційна модернізація плодово-ягідного виробництва. Сучасні наукові підходи до сталого розвитку галузі дедалі більше пов'язані з впровадженням інноваційних технологій. Доцільним є використання сучасних систем зрошення, сучасного землеробства, цифрового моніторингу насаджень, нових сортів плодово-ягідних культур та енергоефективних технологій зберігання продукції. Ідея полягає у тому, що інновації стають базовим фактором підвищення продуктивності, зниження екологічного навантаження й формування конкурентних переваг галузі.

4. Екологізація плодово-ягідного виробництва. Одним із важливих напрямів еволюції наукових підходів є посилення уваги до екологічної складової розвитку аграрного виробництва. Плодово-ягідна галузь має потенціал для розвитку органічного виробництва, зменшення використання хімічних засобів захисту рослин, збереження біорізноманіття та раціонального використання земельних ресурсів. Тому галузь є частиною екологічно збалансованих агропродовольчих систем, що відповідають принципам Європейського зеленого курсу.

5. Формування регіональних кластерів плодово-ягідного виробництва. Перспективним напрямом розвитку галузі є створення регіональних агропро-

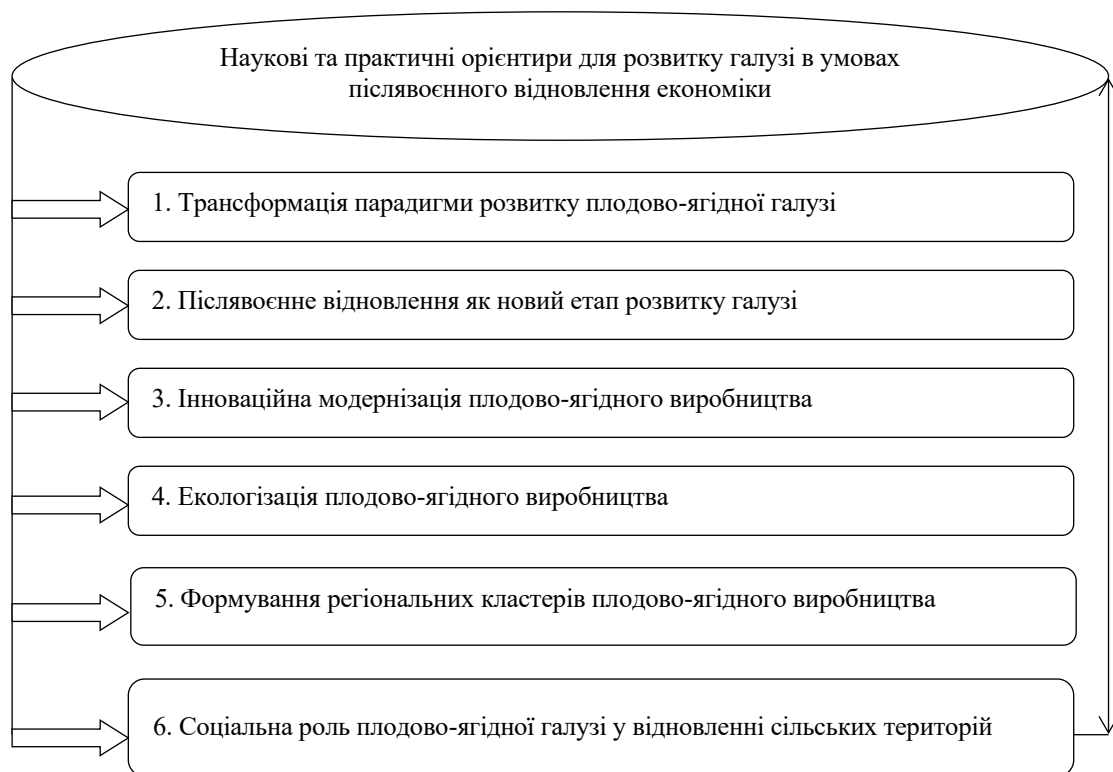

Рис. 1. Концептуальна схема еволюції наукових підходів до розвитку плодово-ягідної галузі

Джерело: розроблено автором

довольчих кластерів, які об'єднують виробників, переробні підприємства, наукові установи та торговельні структури. Ідея полягає в тому, що кластерний підхід дозволяє: підвищити ефективність використання ресурсів, розширити можливості експорту, забезпечити інноваційний розвиток галузі.

6. Соціальна роль плодово-ягідної галузі у відновленні сільських територій. Плодово-ягідне виробництво має значний потенціал для створення робочих місць, розвитку сімейних фермерських господарств і підвищення рівня доходів сільського населення. У післявоєнних умовах це може сприяти відновленню економічної активності у громадах, які постраждали від військових дій. Таким чином, галузь може виконувати не лише економічну, а й соціальну функцію у процесі відновлення регіонів.

Висновки. Таким чином, еволюція наукових підходів до розвитку плодово-ягідної галузі відображає загальні трансформаційні процеси, що відбувалися в аграрній економіці та аграрній політиці. Від домінування виробничо-агрономічної парадигми наукова

думка поступово перейшла до комплексного підходу, який враховує економічні, інноваційні, екологічні та соціальні аспекти розвитку галузі. Сучасний етап розвитку характеризується інтеграцією принципів сталого розвитку, інноваційної модернізації та відновлення аграрного виробництва в умовах післявоєнної трансформації економіки. У цьому контексті плодово-ягідна галузь розглядається як сектор аграрного виробництва, а також як важливий елемент регіонального розвитку, продовольчої безпеки та інтеграції України у європейський агропродовольчий простір. Перспективи подальших наукових досліджень пов'язані з формуванням нових моделей розвитку галузі, які поєднують інноваційні технології виробництва, цифровізацію аграрного сектору, кластерний розвиток і принципи циркулярної економіки. Це створює підґрунтя для формування нової парадигми розвитку плодово-ягідної галузі, орієнтованої на довгострокову економічну ефективність, екологічну сталість, економічну та соціальну спрямованість сільських територій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Новак Н. П. Принципи та особливості формування конкурентного середовища ринку садівницької продукції. *Таврійський науковий вісник: збірник наукових праць*. 2010. Вип. 72. С. 356–361.
2. Комендантова А., Доброва Н. Аналіз розвитку ринку плодово-ягідної продукції в Україні. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2018. № 6–7. С. 75–90.
3. Черевко О., Франів І., Корпало І. Інноваційно-інвестиційний розвиток плодово-ягідної галузі в регіонах України. *Економіка та суспільство*. 2021. № 28. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-55>
4. Вдовенко Н. М. Методологізація галузевого державного управління на шляху адаптації економіки до умов та вимог Європейського Союзу. *ScienceRise*. 2015. № 5/3 (10). С. 39–44.
5. Вдовенко Н. М., Кука І. М., Дяченко Т. О., Сірик М. В. Управління інноваційною діяльністю в умовах глобалізації міжнародної економіки та змін в безпекології і поведінці споживачів. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2022. № 2 (249). С. 120–127.
6. Михальська В. В. Quality cost accounting of products in the context of growing of the biological assets of gardening. *Technology Audit and Production Reserves*. 2015. Vol. 2 No. 6(22). P. 77–83. DOI: <https://doi.org/10.15587/2312-8372.2015.41746>
7. Деякі питання надання грантів бізнесу : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.06.2022 № 738. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-2022-%D0%BF#Text>
8. Сало І. А. Розвиток ринку плодів в Україні. *Економіка АПК*. 2020. Вип. 3. С. 16–25. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202003016>
9. Вдовенко Н. М., Барна М. Ю., Коробова Н. М. Вплив циркулярної економіки на механізм регулювання процесу біоекономіки ресурсозбереження з використанням водних, рибних і земельних ресурсів. *Біоекономіка та аграрний бізнес. Серія: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес*. № 4. Т. 11. 2020. DOI: <http://dx.doi.org/10.31548/bioeconomy2020.04.003>
10. Матвійчук Н. П. Аналіз ринку плодово-ягідної продукції України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. Вип. 12. Ч. 2. С. 23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2017_12%282%29_6

REFERENCES

1. Novak N. P. (2010). Pryntsypy ta osoblyvosti formuvannia konkurentnoho seredovyscha rynku sadivnytskoi produktsii [Principles and features of the formation of a competitive environment in the market of horticultural products]. *Tavriiskyi naukovyi visnyk*, iss. 72, pp. 356–361.
2. Komendantova A. & Dobrova N. (2018). Analiz rozvytku rynku plodovo-yahidnoi produktsii v Ukraini [Analysis of the development of the fruit and berry market in Ukraine]. *Scientific Bulletin of Odessa National Economic University*, no. 6–7, pp. 75–90.
3. Cherevko O., Franiv, I., & Korpalo, I. (2021). Innovatsiino-investytsiinyi rozvytok plodovo-yahidnoi haluzi v rehionakh Ukraini [Innovative and investment development of the fruit and berry industry in the regions of Ukraine]. *Economy and Society*, no. 28. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-55>.
4. Vdovenko N. M. (2015). Metodolohizatsiia haluzevoho derzhavnoho upravlinnia na shliakhu adaptatsii ekonomiky do umov ta vymoh Yevropeiskoho Soiuzu [Methodologization of sectoral state management on the path of economy adaptation to the conditions and requirements of the European Union]. *ScienceRise*, no. 5/3 (10), pp. 39–44.
5. Vdovenko N. M., Kuksa I. M., Diachenko T. O. & Siryk M. V. (2022). Upravlinnia innovatsiinoiu dialalnstiuiu v umovakh hlobalizatsii mizhnarodnoi ekonomiky ta zmin v bezpekolohii i povedintsi spozhyvachiv [Management of innovative activity

- in the conditions of globalization of the international economy and changes in security and consumer behavior]. *Formation of Market Relations in Ukraine*, no. 2 (249), pp. 120–127.
6. Mykhalska V. V. (2015). Quality cost accounting of products in the context of growing of the biological assets of gardening. *Technology Audit and Production Reserves*, vol. 2, no. 6(22), pp. 77–83. DOI: <https://doi.org/10.15587/2312-8372.2015.41746>
  7. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2022). Deiaki pytannia nadannia hrantiv biznesu: Postanova vid 21.06.2022 № 738 [Some issues of providing business grants: Resolution of June 21, 2022 No. 738]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-2022-%D0%BF#Text>
  8. Salo I. A. (2020). Rozvytok rynku plodiv v Ukraini [Development of the fruit market in Ukraine]. *Economy of AIC*, iss. 3, pp. 16–25. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202003016>
  9. Vdovenko N. M., Barna M. Yu. & Korobova N. M. (2020). Vplyv tsyrkuliarnoi ekonomiky na mekhanizm rehuliuвання protsesu bioekonomiky resursoszherezhenia z vykorystanniam vodnykh, rybnykh i zemelnykh resursiv [The influence of circular economy on the mechanism of regulating the bioeconomy process of resource saving using water, fish and land resources]. *Bioeconomy and Agrarian Business*, vol. 11, no. 4. DOI: <http://dx.doi.org/10.31548/bioeconomy2020.04.003>
  10. Matviichuk N. P. (2017). Analiz rynku plodovo-yahidnoi produktsii Ukrainy [Analysis of the market of fruit and berry products of Ukraine]. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: International Economic Relations and the World Economy*, iss. 12, part 2, p. 23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2017_12%282%29__6

Стаття надійшла: 03.06.2023
Стаття прийнята: 20.06.2023
Стаття опублікована: 30.06.2023